

Spis treści

Rozdział I	
Starożytna Grecja	11
Cud grecki	11
Podboje i ekspansja Greków	11
Świat grecki	12
Mit i poezja wskazują drogę	13
Prometeusz pierwszym filantropem	13
Szczęśliwy wiek Kronosa	14
Poezja zastępuje mit. Hezjod i „złoty wiek”	14
Filozofia grecka filozofią człowieka	16
Sofiści odkrywają człowieka	16
Majeutyka i Sokrates	17
Kosmopolityczni cynicy	17
Idealny świat Platona	18
Trzy dusze człowieka	18
Szczęśliwy stan natury	18
Komunizm Platona i państwo idealne	19
Realista Arystoteles	20
Człowiek istotą społeczną	21
Dobro polis dobrem człowieka	22
Kształtowanie człowieka	22
Nowy świat helleński i nowa filozofia	23
Odkrycie nie znanych światów	23
Stoicy chronią człowieka	24

Świat rozumu	24
Braterstwo całej ludzkości	25
Filantropia i filozofia	26
Filantropia grecka	26
Pokój następstwem filantropii	27
Dlaczego filozofowie nie byli filantropami?	28
Majeutyka i nauczanie	30
Filozofowie czynu	31
Wypisy do rozdziału I	33
Rozdział II	
Starożytność rzymska i wczesne chrześcijaństwo	43
Powstanie Rzymu	43
Myśliciele rzymscy	44
Lukrecjusz	44
Cycero	45
Seneka	47
Epiktet	48
Rzymski intelektualizm	49
Humanitas	50
Pokój	51
Rzymskie formy pomocy społecznej	52
Zwyczajowe formy pomocy	52
Rzym państwem opiekuńczym	52
Wczesne chrześcijaństwo	54
Chrześcijaństwo podbija Rzym	54
Ewangeliczne życie pierwszych chrześcijan	56
Święty Augustyn	59
Wypisy do rozdziału II	63
Rozdział III	
Wiek średni	73
Nowa Europa i odrodzenie ducha	73
Święty Franciszek. Niewolnik miłości Bożej	74
Święty Tomasz. Twórca nadziei na opiekę społeczności	76
Czas przełomu	78
Wybrani i skazani na potępienie	78
Świat kontraktu czy wspólnota	81
Braterstwo ludzi i stanów	82
Zakony. Bunt maluczkich Kościoła	82
Nowi rycerze Okrągłego Stołu	84
Miasta. Straszliwe hasło „komuna”	85
Wypisy do rozdziału III	88

Rozdział IV

Początki czasów nowożytnych	97
Humanizm i humaniści	97
Znaki czasów nowożytnych	97
Pacyfiści średniowiecza	99
Pierre du Bois i przebudowa społeczeństwa	99
Marsyliusz z Padwy. Państwo obrońcą pokoju społecznego	100
Humanizm i humanitaryzm	101
Juan Luis Vives „księciem humanitarystów”	103
Wielkie utopie	103
Tomasz Morus. Kraj, który nie istnieje	104
Rzeczywistość	104
Utopia	105
Tomasz Campanella. Społeczność solariuszy	105
Franciszek Bacon i państwo Atlantyda XX wieku	107
Dwa światy chrześcijańskie	107
Katolicyzm w reformie i walce	107
Ewolucja w Kościele	107
Kościół nauczający	109
Bunt reformacyjny	110
Rewolucyjny Thomas Münzer	110
Ideologia protestancka	111
Kształtowanie się świata protestanckiego	112
Odbudowa systemu nauczania	113
Miasto mikrokosmosem społecznym	114
Miasto siłą społeczną	114
„Drugie miasto”	115
Protestantyzm walczy z występkiem	116
Ustawodawstwo o biednych i pomoc zewnętrzna	116
Domy poprawy	118
Wypisy do rozdziału IV	120

Rozdział V

Nowy wiek siedemnasty	131
„Nowe” w XVII stuleciu	131
Idee praw natury	132
Natura zastępuje Boga	132
Thomas Hobbes i państwo opiekuńcze	134
John Locke i państwo chroniące własność	134
Początki kapitalizmu	135
Własność, pieniądz i merkantylizm	135

Manufaktura scentralizowana jako forma polityki społecznej	136
Chrześcijańska pomoc bliźniemu	138
Święty Wincenty à Paulo i zorganizowana pomoc społeczna	138
Chrześcijańskie szkolnictwo dla ludu	139
Opiekuńczość władcy i dworu	140
Wypisy do rozdziału V	141
Rozdział VI	
Stulecie filozofów	149
Ideowe oblicza XVIII wieku	149
Dwa światy	149
Kameralizm i fizjokratyzm	150
Filozofia i filozofowie	152
Filozofie czynu	152
Romantyczny Jan Jakub Rousseau	154
Apoteoza stanu natury	155
Wychowanie naturalne	156
Niepoprawny optymistą Jean Antoine Condorcet	157
Rewolucja Francuska	158
Wielki eksperyment	158
Emancypacja stanu trzeciego	160
Idee powszechnego nauczania	161
Władcy niemieccy tworzą szkolnictwo ludowe	161
Francuskie eksperymenty w niesieniu powszechnej oświaty	162
Filantropi wieku oświecenia	162
„Ojciec filantropów” Jan Henryk Pestalozzi	163
„Szkoła filantropistów” i wychowanie wspólnotowe	164
Wypisy do rozdziału VI	165
Rozdział VII	
Przemiany dziewiętnastowieczne	173
Liberalizm	173
Myśl socjalistyczna i komunistyczna	175
Claude Henry Saint-Simon i społeczeństwo przyszłości	176
Utopijny Charles Fourier	177
Karol Marks i socjalizm naukowy	178
Prometeizm proletariatu	178
Utopia komunizmu	179
Trzy pozytywizmy	181
Pozytywizm ścintystyczny	181
Nauka Comte'a	181
Popularny pozytywizm	182
Katolicka nauka społeczna	183

Fryderyk Le Play i idea „pokoju społecznego”	184
Liberalizm Perina	185
Wilhelm Emanuel von Ketteler i reformatorzy chrześcijańsko- -społeczni	186
René de la Tour i korporacjonizm katolicki	186
Samokreacja proletariatu	188
Świadomy i rewolucyjny lud francuski	188
Kształtowanie się angielskiego proletariatu	190
Torysi dają prawa robotnikom	190
Ruch związków zawodowych i czartyści	191
Narodowe oblicze niemieckiego ruchu robotniczego	192
Karol Marks i międzynarodowy ruch robotniczy	193
Interwencjonizm państwowy	193
Ustawodawstwo angielskie	194
Od praw o ubogich do ustawodawstwa torysów	194
Francja. Ustawy ochrony pracy Restauracji i rewolucyjne za- rządzenia 1848 roku	195
Ustawodawstwo drugiej połowy XIX stulecia	196
Wiek filantropów	197
Filantropi spod znaku Pestalozziego	198
Socjaliści filantropi	199
Filantropia katolicka	201
Ojciec pracy socjalnej: Thomas Chalmers	204
Wypisy do rozdziału VII	206
Rozdział VIII	
Świat staropolski	215
Średniowieczna caritas	215
Sarmacki świat miłosierdzia	217
Myśl reformatorska Andrzeja Frycza Modrzewskiego	217
„O obyczajach”	218
„O prawach”	219
Ksiądz Piotr Skarga nauczający czynem	219
Arcybractwo Miłosierdzia	220
Betania św. Łazarza	221
Inne bractwa	221
Szpitale, alumnaty, domy poprawy	222
Tradycyjne szpitalnictwo	222
Początki specjalizacji w świecie hospicjów	223
Rzeczpospolita doby Oświecenia	225
Polskie Oświecenie	225
Oświecenie walczące	225

Społeczna myśl reformatorska	225
Lud przedmiotem działania	227
Magnackie eksperymenty	227
Oświata dla ludu	228
Porządek i opieka społeczna	229
Komisje boni ordinis	229
Szpital staje się szpitalem	230
Wypisy do rozdziału VIII	232
Rozdział IX	
Polski wiek dziewiętnasty	243
Rzeczywistość porozbiorowa	243
Romantyczna twórczość społeczna	244
Edward Dembowski i filozofia twórczości	244
Spiskowcy i emisariusze	245
Pierwsza rewolucja socjalna	246
Oświeceniowa praca organiczna	246
Towarzystwo Hrubieszowskie Stanisława Staszica	247
Fryderyk Skarbek i jego system opieki społecznej	248
Karol Marcinkowski rzecznikiem pracy organicznej	249
Dzieje ojczyzny dla ludu	251
Kościół Katolicki w służbie narodu	251
Kościół w życiu narodu	251
Zgromadzenia zakonne	252
Praca nad poprawą sytuacji ludu	253
Zjednoczenie wysiłków	254
Pozytywizm i marksizm	254
Nowa warstwa: inteligencja	256
Inteligencja obejmuje ster	256
Opiekuńczo-wychowawcze dzieło lekarzy	257
Opieka nad szermierzami wolności	258
Lud wiejski pomaga sam sobie	258
Zjednoczenie sił narodowych w pracy społecznej	259
Wypisy do rozdziału IX	261
Rozdział X	
Postscriptum: ku współczesnej pracy socjalnej	273
Wypisy do rozdziału X	279
Uwagi końcowe	291